

Constantin Elen

Bogdan Petriceicu Hasdeu, pionier al investigării substratului preroman

**Bogdan Petriceicu Hasdeu, pioneer of the preroman
substrate investigation**

Anul acesta, la 26 februarie, se împlinesc 180 de ani de la nașterea cărturarului Bogdan Petriceicu Hasdeu (1838-1907), ultimul mare enciclopedist al culturii române, cum a mai fost numit. Scriitor, jurist, filolog și istoric, membru al Academiei Române din 1877, Hasdeu a dobândit, prin activitatea sa științifică și culturală, calitatea de pionier în multe domenii ale cercetării umaniste. Printre contribuțiile decisive pe care Hasdeu le aduce în știința cercetării trecutului se numără, înainte de toate, impunerea ca disciplină în spațiul academic autohton a istoriografiei, în particular a metodei analizei critice a documentelor – direcție inițiată prin revista-colecție *Arhiva istorică a României* (lansată în 1864), iar mai apoi continuată prin tratatul în două volume *Istoria critică a Românilor* (1872) și prin monografia, nefinalizată, *Historia antică a Românilor*, publicată în 1875. Tot cercetării trecutului, de această dată în plan lingvistic, îi este subsumată și cea dintâi sinteză etimologică a limbii naționale, fatalmente incompletă din cauza monumentalismului proiectului, ce depășea capacitatea de operare a unui singur om, *Etymologicum Magnum Romaniae*, cu cele patru volume inițiale editate în 1886, 1887, 1893 și 1898. Cel mai mare merit al lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, în cercetarea istorică, dar și în celelalte domenii științifice în care s-a manifestat, îl constituie însă formularea unor teme de studiu, precum – de mare interes pentru noi – cea privind investigarea substratului preroman, atât sub aspect social și politic, cât și în plan etno-lingvistic. Dacă multe din soluțiile avansate de Hasdeu la problemele tot de el formulate au fost ulterior invalidate, acest fapt nu poate fi privit altfel decât ca un traseu de neevitat în cercetarea științifică, unde nereușita, corect asumată, își are propriul său aport la avansul gnoseologic.

